

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 3

Číslo materiálu v sadě: 14

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Protektorát Čechy a Morava

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: Protektorát Čechy a Morava, Heydrichiáda, Lidice, domácí a zahraniční odboj, Pražské povstání

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák umí dát do souvislostí průběh druhé světové války v Evropě s děním v Československu od vyhlášení Protektorátu po osvobození roku 1945. Dokáže popsat život v okupovaném Československu, domácí a zahraniční odboj a zhodnotí postoje Čechů a Slováků za nacistické okupace.

Metodický list/anotace

Prezentace podává základní fakta k období existence Protektorátu Čechy a Morava v kontextu druhé světové války v Evropě, která společně s obrazovým materiálem a průvodními úkoly vedou žáka k pochopení postavení našeho státu v době nacistické okupace a zhodnocení domácího a zahraničního odboje.

Datum vytvoření: 30.4. 2013

**PROTEKTORÁT
ČECHY A
MORAVA**

Československo a 2. světová válka

- **Sudety** – anexe nacistickým Německem
(1938 - 45)
- **Protektorát Čechy a Morava**
(1939 – 45)
- **Slovenský štát**
(1939 - 45)
- **Jižní Slovensko a Podkarpatská Rus**
(1939 - 45) – připojeny k Maďarskému království

Protektorát Čechy a Morava v rámci Německé říše

Obrázek č. 1

Protektorát Čechy a Morava

- **15.(16.) března 1939 – 8.(9.) května 1945**
 - součást Německé říše
 - nelegální anexe po vynuceném odstoupení Sudet
 - prezidentem Emil Hácha
 - exilová vláda v Londýně
v čele s Edvardem Benešem
- Úkol: Víte, jak se členilo území protektorátu?

Mapa Protektorátu

v letech 1942 - 1945

Obrázek č. 2

Řešení: Území Protektorátu se členilo na dvě země – zemi Českou a Moravskoslezskou a dále na okresy – tzv. „Oberlandrats“

Moravští Němci vítají příjezd německého vojska

Brno, 15. březen 1939

Obrázek č. 3

Protektorát Čechy a Morava

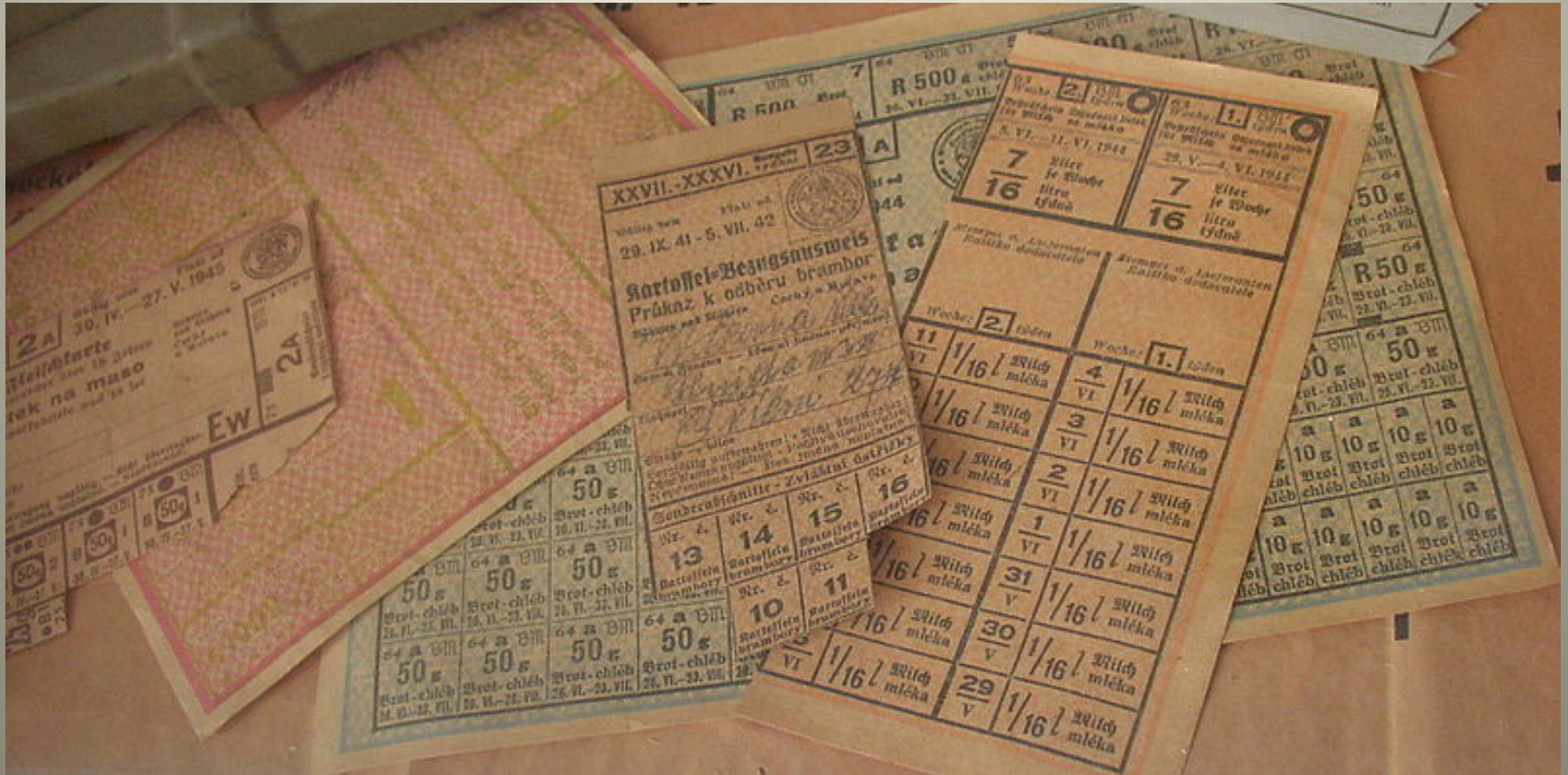
Hospodářské důsledky:

- průmyslové podniky - pod nucenou správou
- zemědělství – povinné dodávky živočišné a rostlinné produkce
- válečná daň (Německo připravilo náš stát během okupace o 43 tun ryzího měnového zlata)
- potravinové lístky a šatenky
- černý trh

Potravinové lístky

na maso, chléb, brambory a mléko z období Protektorátu

Obrázek č. 4

Protektorát Čechy a Morava

Odpor obyvatelstva:

- několik tisíc českých vlastenců uvězněno
- bojkot všeho německého
- protiněmecká vystoupení (v chrámu sv. Víta, u hrobu F. Palackého, pout' na horu Říp)
- demonstrace 28. října 1939
(student Jan Opletal umírá na následky zranění)
- 17. listopadu 1939 – zavřeny VŠ
→ ilegální organizovaný odboj
(šíření letáků a ilegálních časopisů)

Úkol: Jaký svátek se pojí k událostem 17. listopadu 1939?

Pohřeb Jana Opletala

Náklo, 16.11. 1939

Obrázek č. 5

Jan Opletal, student medicíny na Karlově univerzitě, byl zabit při protinacistické demonstraci. (Navštěvoval obecnou školu v **Nákle u Olomouce** a gymnázium v Litovli.)

Jeho pohřeb, kterého se účastnily tisíce studentů, přerostl v další protinacistickou **demonstraci**. Jejím důsledkem bylo **zavření VŠ**. (Přes tisíc studentů bylo posláno do koncentračního tábora Sachsenhausen a **9 studentů** bylo popraveno.)

17. listopad byl stanoven jako „mezinárodní den studentů“.

Protektorát Čechy a Morava

Teror na českém obyvatelstvu

- **po Mnichovu** – vyhnána část Čechů z pohraničí, většina Němců – na straně okupační moci
- **od r. 1939** - politika „cukru a biče“ (popravy, koncentrační tábory, nucené práce), **norimberské zákony** (arizace židovského majetku)
- **1940** – vydal K.H. Frank tajné memorandum o **konečném řešení české otázky**
- **27.5. 1942** – po atentátu na říšského protektora Heydricha vypáleny obce **Lidice** a **Ležáky**

R. Heydrich a K.H. Frank na Pražském hradě

1941, Bundesarchiv

Obrázek č. 6

České znění vyhlášky 1942

Obrázek č. 7

1a1.	Přesídlovací kancelář ministerstva vnitra se sídlem ve Vyškově.
2.	Číslo: 4.400/42. Ve Vyškově dne 1. července 1942.
	<h2>Vyhláška.</h2>
	Podle ustanovení čl. 3. zákona ze dne 14. července 1927, čís. 125 Sb. nařizují:
chod černi-	V důsledku rozšíření vojenského cvičiště u Vyškova jsou obyvatelé dále uvedených obcí II. a III. etapy povinni vystěhováti se ze svého dosavadního bydliště ve lhůtách dále uvedených:
mitz	II. etapa: Studnice s osadou Odrávky (pol. okres Vyškov), Hartmanice a Otínoves (pol. okres Prostějov). Vyklizovací lhůta 1. prosinec 1942.
echt stříz), ow, ech,	III. etapa: Kráseňsko, Nové Sady s osadou Březina, Podomí, Ruprechtov (pol. okres Vyškov), Boušín, Dražany, Rozstání (pol. okres Prostějov), Housko, Jedovnice (část), Kotvrdovice, Kullřov, Lipovec s osadou Marianín, Molenburk, Repechy, Rogendorf a Senetářov (pol. okres Boskovice). Vyklizovací lhůta 1. listopad 1943.
režítig Auch šhřten t dem	Přestěhovatelci jsou povinni hlásiti včas četnické stanici dosavadního bydliště samý- lený odchod do jiné obce před započatím stěhování. Rovněž každou další změnu bydliště jest stejným způsobem ohlásiti. K odchodu do nově zvoleného bydliště dává souhlas Přesídlovací kancelář ministerstva vnitra se sídlem ve Vyškově. Souhlas bude vydán písemně.
1042	Obyvatelé obcí II. etapy jsou povinni provésti veškeré požadované polní práce v roce 1942.
lostrže	Nedodržení tohoto nařízení potrestá příslušný okresní úřad pokutou do K 5.000— nebo vězením do 14 dnů.
inšate- ! vom 2 und	Tato vyhláška poskytuje platnost vyhlášky Přesídlovací kanceláře ministerstva vnitra se sídlem ve Vyškově: č. 5551/41 ze dne 15. prosince 1941, č. 500/42 ze dne 20. ledna 1942, č. 2148/Bul-42 ze dne 13. března 1942, č. 2400/Bul-42 ze dne 21. března 1942 a č. 3600/42 ze dne 15. května 1942.
	
	Přednosta: Dr Nováček v. r.

Česká polovina vyhlášky, kterou německá okupační správa nařídila vyklidit 33 obcí na Dražanské vrchovině

Sousoší zavražděných lidických dětí

Obrázek č. 8

Každé z lidických dětí má zde svou podobiznu.

Šibenice v Terezíně

Obrázek č. 9

Oběti nacismu se měly stát pro ostatní občany odstrašujícím příkladem, aby se nikdo nestavěl proti okupační moci. Je uváděno, že za okupace Čech a Moravy a za samostatného Slovenského státu zahynulo asi 343–360 tisíc československých občanů, z toho asi 265–270 tisíc Židů .

„Váš československý spojenec“ britský plakát

Obrázek č. 10

Plakát přibližující
československé
exilové vojsko.
Na plakátu četař
J. Hrubý, jeden
z atentátníků na
Heydricha.

Protektorát Čechy a Morava

- **1943** – aktivace odboje po b. u Stalingradu (sabotáže, partyzánský boj)
- **1944** – rozmach partyzánského odboje, přídělky se snížily na polovinu, v důsledku „totální mobilizace“ - omezení ve všech oblastech života
- **1945** – přes Protektorát a Sudety procházely statisíce Němců a zajatci z koncentrac. táborů při pochodech smrti
 - v čes. zemích operovala skupina armád „Mitte“ a domobrana „Volkssturm“

Partyzánská odpověď na německé vyhlášce ze 17. dubna 1945

Obrázek č. 11

VYHLÁŠKA

V dusledku případu, přihodivšiho se večer dne 16. dubna 1945, nařizuje se tímto následující:

1. Za každého německého vojáka, který bude v obvodu Ortskommanda Valašské Klobouky od partyzánu napaden, **bude 10 místních obyvatelů zastřeleno.**
2. Misto ležící v blízkosti přepadu, po případě místní čtvrť, **bude vypáleno.**

MORAVANÉ NEUPOSLECHLI!
bude zastřelena

**28. září 1944 vztyčila státní vlajku
1. partyzánská brigáda Jana Žižky
a zachránila čest Moravy.**

**Pobila přes 4.000 Němců, vykolejila na 60 vlaků,
vyhodila 86 mostů a provedla sta a sta destrukcí.**

ORTSKOMMANDANT.

Protektorát Čechy a Morava

- **duben 1945** – osvobozena vých. Morava
- **1. května** – v Přerově vypuklo celonárodní povstání, obsazeny dopravní uzly → stížen ústup Wehrmachtu a jednotek Waffen SS
- **5. května** – začátek pražského povstání (prohlášení České národní rady o konci Protektorátu, boje na barikádách, volání pražského rozhlasu o pomoc, Američani u Plzně)
- **8. května** podepsán protokol o volném průchodu Němců Prahou

Protektorát Čechy a Morava

- **9. května 1945** – Praha osvobozena **Rudou armádou**
 - v ranních hodinách sovětské tanky 1. ukrajinského frontu **maršála Koněva** vjely do Prahy, sovětští vojáci se utkali se zbytky německých vojsk, kterým se nepodařilo opustit Prahu

Tank č. 23 – sovětský tank IS-2

Obrázek č. 12

Původně památník osvobození v Praze, v roce 1991 přebarven na růžovo a umístěn v Muzeu v Lešanech

Úkol: Jak hodnotíte význam celonárodního povstání?

Řešení:

Význam pražského a celonárodního povstání:

- ❑ zhroucení týlu německé armádní skupiny Střed
- ❑ největší bitva 2. světové války svedená Čechoslováky
- ❑ při bojích zahynulo přes 1500 Čechů, asi 300 Vlasovců a kolem 1000 Němců

(Bez pomoci „kontroverzních“ Vlasovců by bylo povstání hned na začátku poraženo. Vlasovci byli po válce vydáni SSSR, následovaly popravy nebo smrt v Gulagu)

Odkazy:

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nazi_Germany.svg >

Obrázek č. 2

XRYSD. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Protektorat_Bohmen-Mahren.png >

Obrázek č. 3

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:
< http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bundesarchiv_Bild_183-2004-0813-500,_Deutsche_Truppen_in_Br%C3%BCnn.jpg >

Obrázek č. 4

MIAOW, Miaow. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Protectorate_of_Bohemia_and_Moravia_ration_stamps_255.jpg >

Obrázek č. 5

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Poh%C5%99eb_Jana_Opletala_N%C3%A1klo_16_11_1939.gif >

Obrázek č. 6

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_146-1972-039-26,_Reinhard_Heydrich_im_Praher_Schlo%C3%9F.jpg >

Obrázek č. 7

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vyhl%C3%A1%C5%A1ka_n%C3%A1siln%C3%A9_vyst%C4%9Bhov%C3%A1n%C3%AD_Drahansk%C3%A9_vrchoviny.jpg >

Obrázek č. 8

GROH, Honza. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lidice-pamatnik_detem.jpg >

Obrázek č. 9

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Terezin_5.jpg >

Obrázek č. 10

SCHLOSSER. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cs_war_poster_1.JPG >

Obrázek č. 11

UNKNOWN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Partyz%C3%A1nsk%C3%A1_odpov%C4%9B%C4%8F_n%C4%9Bmeck%C3%A9_vyh%C3%A1%C5%A1ce.jpg>

Obrázek č. 12

MORAVEC, Hynek. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 30.4.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lesany_military_muzeum_4101.JPG >